

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Олицька селищна територіальна громада
Волинська область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	5
Основні терміни та поняття.....	6
Аналіз результатів дослідження.....	7
Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	7
Місцеві житлові програми Олицької СТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО.....	9
Національні житлові програми, які реалізуються в Олицькій СТГ.....	10
Кредитні житлові програми.....	12
Інформаційна доступність.....	16
Висновки.....	18
Рекомендації.....	20

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Суппорт Сервісез”» у межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
 - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
 - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
 - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.
3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.

4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.
5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «єОселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об’єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).
- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб,

які перемістилися у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).

- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності,

що надаються людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов'язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) *це дослідження не охоплює.*

Аналіз результатів дослідження

Олицька СТГ — територіальна громада у Луцькому районі Волинської області. Адміністративний центр — селище Олика. Площа громади — 261,9 км², населення — 11 835 жителів (станом на 2020 рік).

У складі громади — 1 селище (Олика) і 16 сіл (Дерно, Котів, Ставок, Путилівка, Мощаниця, Дідичі, Хромяків, Залісоче, Горянівка, Покащів, Одереди, Жорнище, Чемерин, Носовичі, Личани, Метельне).

Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

Після початку повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців вимушено покинули свої домівки і стали внутрішньо переміщеними особами. Люди, які виїхали з гарячих точок чи окупації, змушені були починати життя на новому місці. Частина переселенців облаштувалися і мешкають у різних населених пунктах Олицької СТГ.

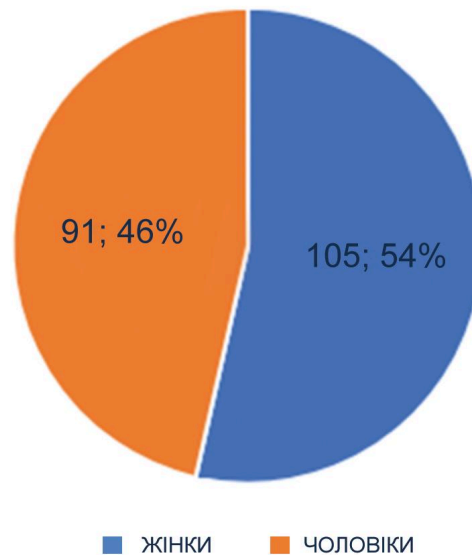
У ВПО виникають специфічні потреби, зокрема пов'язані із втратою і відновленням документів, що посвідчують особу, відсутністю житла і роботи, особливостями реалізації права на соціальний захист, отримання медичних та освітніх послуг тощо.

З метою отримання статистичних даних про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов в Олицькій СТГ, було надіслано інформаційні запити до Олицької селищної ради та проведено моніторинг офіційного сайту громади.

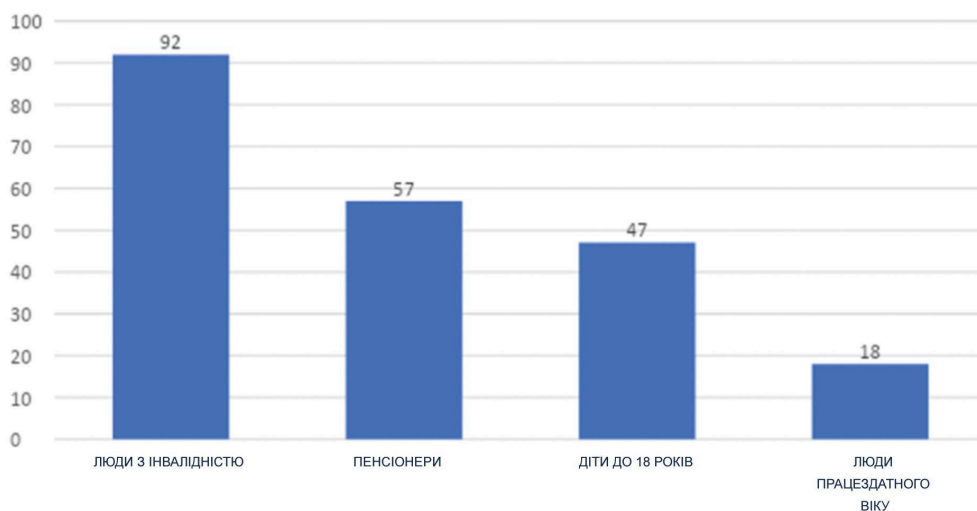
Листом від 21.03.2024 № 475/110-26-12-2/2-24 Олицька селищна рада повідомила, що станом на дату отримання запиту в Олицькій СТГ зареєстровані 196 ВПО (*таблиця*).

<i>Категорії</i>	<i>Кількість</i>
Зареєстровані ВПО (всього)	196
Зареєстровані ВПО з 2022 року	196
Сім'ї ВПО	33
Жінки	105
Чоловіки	91
Люди працездатного віку	92
Пенсіонери	57
Люди з інвалідністю	18
Діти до 18 років	47
Учасниці та учасники бойових дій	0

Розподіл за статтю

Розподіл за соціальним статусом

Станом на 21.03.2024 у громаді немає ВПО, які потребують покращення житлових умов. На квартирному обліку ВПО не перебувають. Отже, станом на дату отримання запиту немає ВПО, житлові потреби яких задоволені за рахунок чинних національних і місцевих житлових програм.

Опитування щодо житлових потреб ВПО в Олицькій СТГ не проводилося. У тергромаді відсутні місцеві житлові програми, спрямовані на забезпечення житлом ВПО. Видатки на 2024 рік для формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не виділялися. У громаді житловий фонд соціального призначення не сформований. Відсутні й житлові програми для ВПО, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації.

В Олицькій СТГ не ведеться статистика щодо місць перебування (проживання) ВПО (крім перебування у МТП), що є перешкодою для комплексного визначення житлових потреб ВПО.

Для оцінки доступності реалізованих в Олицькій СТГ національних житлових програм для ВПО, аналізу місцевих програм та рішень, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, направлено запити та здійснено моніторинг офіційного сайту Олицької селищної ради.

Місцеві житлові програми Олицької СТГ, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО

Фонди житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО

[Постанова КМУ](#) «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495) затверджує Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО.

Передбачено, що функції формування фондів тимчасового житла для ВПО та облік ВПО покладено на органи місцевого самоврядування. ***Але в Олицькій СТГ відсутній фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО. Видатки у 2024 році на формування житлового фонду соціального призначення та фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, не заплановані.***

Національні житлові програми, які реалізуються в Олицькій СТГ

Програма компенсації власникам житла за розміщення ВПО

В Олицькій СТГ діє **Програма «Прихисток»**, яка передбачає компенсацію витрат власникам житла за тимчасове безоплатне розміщення (перебування) ВПО (відповідно до Постанови КМУ від 19.03.2022 № 333).

Згідно з листом Олицької селищної ради від 06.05.2024 № 730/110-26-12-2/2-24, в Олицькій СТГ на компенсацію витрат власникам домогосподарств за тимчасове розміщення ВПО, які переселилися під час воєнного стану на територію громади, отримано та використано наступні суми (таблиця).

<i>Рік</i>	<i>К-сть заяв від жителів громади на компенсацію витрат за тимчасове розміщення ВПО</i>	<i>К-сть розміщених ВПО</i>	<i>Сума, грн (нараховано)</i>	<i>Сума, грн (виплачено)</i>
2022	258	733	381 575,55	381 575,55
2023	239	578	332 189,85	332 189,85
2024 (станом на квітень)	39	79	35 300,30	9157,40

Виплата компенсацій у 2022 та 2023 роках здійснювалася за рахунок коштів Товариства Червоного Хреста України. У січні 2024-го відбулась зміна донора, який надає фінансову підтримку проекту «Прихисток». Станом на квітень 2024 року фінансування відбувається за рахунок Представництва УВКБ ООН в Україні.

Підтримка ОМС/ВЦА для формування фонду тимчасового житла для ВПО (субвенція 70/30)

Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України є головним розпорядником субвенції, що може надаватися місцевим бюджетам згідно з Постановою КМУ від 04.10.2017 № 769 «Про затвердження

Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України».

Олицька селищна рада повідомила, що до її бюджету субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, які зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, не надходила.

Забезпечення ВПО житлом для тимчасового проживання, згідно з бюджетною Програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України», згідно з Порядком та умовами (затверджені Постановою КМУ від 04.10.2017 № 769), ***в Олицькій СТГ не здійснювалося.***

Забезпечення житлом ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України

На обліку Олицької селищної ради не перебувають ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (відповідно до Постанови КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» від 18.04.2018 № 280).

Відповідно, за період дії Постанови такі ВПО не забезпечувалися житлом в Олицькій СТГ. Грошова компенсація (субвенція) державного бюджету місцевому бюджету на виплату грошової компенсації на придбання житла для ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, не виділялася.

Кредитні житлові програми

Олицькою селищною радою не затверджені місцеві програми, які передбачають забезпечення житлом ВПО. Але житлову проблему людей, які потребують поліпшення житлових умов, зокрема ВПО, у Волинській області можна розв'язати за допомогою чинних регіональних житлових програм.

Згідно з інформацією Волинської ОДА та КП «Волинський обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі», на обласному рівні затверджена та діє [Комплексна програма](#) надання позик окремим категоріям громадян у Волинській області на 2022–2026 роки «Власний дім». Основна мета Програми — створення фінансових передумов для запобігання демографічній кризі, розвитку сільської місцевості, забезпечення гендерної рівності, гарантованих соціальних стандартів, покращення умов проживання у селі, збереження сільського населення як носія української ідентичності, культури і духовності шляхом надання дешевих позик індивідуальним забудовникам житла.

Позичальниками коштів за рахунок кредитних ресурсів можуть бути громадяни України, які постійно проживають (або переселилися для постійного проживання), будують об'єкти кредитування у сільській місцевості та працюють в органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях сільського господарства, в особистих селянських господарствах, інших господарських формуваннях, що функціонують у сільській місцевості, соціальній сфері села, на підприємствах, в установах та організаціях переробних і обслуговуючих галузей агропромислового комплексу, навчальних закладах, закладах культури та охорони здоров'я, розташованих у межах громади, люди, на яких поширюється дія п. 19 і п. 20 ч. 1 ст. 6 та абз. 4 п. 1 ст. 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також громадяни України, які перебувають на обліку внутрішньо переміщених осіб.

Проте кредити ВПО Олицької СТГ у межах реалізації Програми «Власний дім» не надавалися. Ресурси місцевого бюджету Олицької СТГ та обласного бюджету для реалізації цієї Програми не спрямовувалися. Тож у громаді відсутні ВПО, які покращили свої житлові умови у межах Програми «Власний дім».

Управління житлово-комунального господарства Волинської ОДА надало інформацію щодо програм із забезпечення житлом ВПО, які реалізуються у Волинській області (*таблиця*).

№	Назва програми	Нормативний документ, відповідно до якого здійснюється кредитування	Назва установи, яка реалізує програму	Фінансування програми (держбюджет, обласний, місцевий, донори)	Детально про умови кредитування
1	Кредит внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла	Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС), на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980)	Відділення Держмолодь житла «Волинське регіональне управління»	Держбюджет	Детально
2	Кредит для внутрішньо переміщених осіб за рахунок грантових коштів Уряду Німеччини, що надаються через банк розвитку KfW	Порядок пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) (затверджений	Відділення Держмолодь житла «Волинське регіональне управління»	Донори	Детально

		Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451)			
3	Доступне житло	Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом і Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання державної підтримки для будівництва (придбання) доступного житла (затверджені Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819 із змінами, затвердженими Постановою КМУ від 28.10.2019 № 895)	Відділення Держмолодь житла «Волинське регіональне управління»	Держбюджет	Детально
4	Кредит для молоді	Постанова КМУ від 11.05.2011 № 488 «Питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для збільшення статутного капіталу Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»» та Положення	Відділення Держмолодь житла «Волинське регіональне управління»	Держбюджет, місцевий бюджет	Детально

		про порядок надання довгострокових пільгових кредитів для будівництва (реконструкції) та придбання житла за рахунок власних коштів (коштів статутного капіталу) Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»			
5	Комплексна програма надання позик окремим категоріям громадян у Волинській області на 2022–2026 роки «Власний дім»	Рішення Волинської обласної ради від 09.12.2021 № 10/5	Обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім»	Держбюджет, обласний і місцевий бюджети	Детально

Інформація про практику реалізації вищевказаних програм кредитування (№ 1–4) на території Олицької СТГ відсутня.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — ПрАТ «Укрфінжитло») реалізує Програму доступного іпотечного кредитування громадян України «*ЄОселя*» відповідно до Умов забезпечення ПрАТ «Укрфінжитло» доступного іпотечного кредитування громадян України (затверджені Постановою КМУ від 02.08.2022 № 856). У межах Програми «ЄОселя» окремі категорії громадян можуть претендувати на пільгову іпотеку (3% річних).

01.08.2023 набули чинності ухвалені Урядом зміни до Постанови КМУ № 856 «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством

“Укрфінжитло” доступного іпотечного кредитування громадян України» (кредит на житло під 7% річних відтоді можуть отримати і ВПО).

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», обсяг фінансування Програми «єОселя» в Україні у 2024 році, відповідно до фінансового плану, заплановано на рівні 19,2 млрд грн. Обсяг фінансування не розподіляється за громадами.

У поданій нижче таблиці наведено інформацію щодо кількості ВПО та кількості виданих кредитів у Волинській області* за 2023 та 2024 роки.

**ПрАТ «Укрфінжитло» не володіє інформацією щодо кількості ВПО та кількості виданих кредитів у розрізі територіальних громад області за 2023 та 2024 роки, що створює перешкоди для аналізу реалізації Програми у кожній громаді).*

<i>Область</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2023 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2023 рік</i>	<i>К-сть виданих кредитів за 2024 рік</i>	<i>Сума виданих кредитів за 2024 рік</i>
Волинська	1	1 млн грн	1	2 млн грн

Наведені статистичні дані свідчать про непопулярність Програми «єОселя» серед ВПО, які проживають у Волинській області, або ж про їхню необізнаність про цю Програму доступного іпотечного кредитування.

Інформаційна доступність

Вкрай важливим у контексті забезпечення інформаційних прав громадян є якість оприлюднення публічної інформації на офіційних сайтах розпорядників, надання відповідей на інформаційні запити та звернення громадян в умовах дії обмежень, пов’язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану.

Офіційний сайт Олицької селищної ради

Одним із джерел інформації у межах даного дослідження є [офіційний сайт](#) Олицької селищної ради. Для аналізу доступності інформації про житлові програми в Олицькій СТГ було проведено моніторинг цього сайту територіальної громади.

За результатами пошуку інформації можна констатувати відсутність повноти даних та навігаційної зручності сайту (утруднений пошук, відсутність корисних посилань для ВПО, окремого розділу чи вкладки для ВПО, інформації про розташування суб’єкта владних повноважень, контактних даних, даних

про порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, їхніх дій чи бездіяльності).

За допомогою вікна пошуку можна ознайомитися з актуальними новинами щодо [питань ВПО](#) (безоплатна правова допомога, гуманітарна допомога, активні програми сприяння зайнятості переселенців, Програма пільгового іпотечного кредитування «ЄОселя»). Але такої інформації недостатньо. Крім того, вона розпорошена, фрагментована та несистематизована.

На сайті Олицької селищної ради оприлюднюються рішення нормативного характеру. Розпорядження селищного голови, рішення сесій селищної ради, її виконавчого комітету можна знайти за допомогою параметрів пошуку, проте потрібно знати вихідні дані документа, що полегшить пошук. Також на сайті міститься вкладка [Центр надання адміністративних послуг Олицької селищної ради](#), але вона порожня. Не оприлюднені на цьому сайті й перелік адміністративних послуг Олицької селищної ради, зразки заяв, інформаційні картки таких послуг. Люди, які прагнуть отримати доступ до офіційної інформації, стикаються з проблемами і незручностями через обмеження доступу до такої інформації.

Також на сайті Олицької селищної ради немає інформації про Програму «Прихисток», відсутні зразки заяв і перелік документів, які необхідно подати власнику житла та ВПО для безкоштовного розміщення ВПО, отримання компенсації за покриття витрат на проживання.

Наявні складнощі з пошуком інформації про національні та місцеві цільові програми, інші місцеві НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО; квартирний облік у громаді, статистичні дані тощо. Така інформація або взагалі відсутня на сайті, або ж її пошук ускладнений. Дане може свідчити про неналежне інформування ВПО, зокрема з питань забезпечення їх житлом.

Пошукова доступність оприлюдненої інформації не передбачена прямо в законі, але має важливу роль для швидкого та повного доступу споживачів до інформації. Всі важливі дані про інтеграцію ВПО у громаду, яка їх приймає, про наявні житлові програми та критерії відповідності ним, будь-яка інформація про житлові рішення для ВПО у громаді — це має бути доступним **в одній добре видимій вкладці**. Такий підхід забезпечить прозорість у доступі до інформації.

Результати моніторингу сайту Олицької селищної ради свідчать про низький рівень оприлюднення розпорядником публічної інформації, незабезпечення її повноти, актуальності та навігаційної доступності, про наявні вади в забезпеченні інформаційних прав громадян шляхом оприлюднення публічної інформації на офіційному сайті.

Надання відповідей на інформаційні запити

Відповіді на запити на доступ до публічної інформації Олицька селищна рада надавала вчасно та вичерпно.

Висновки

За період повномасштабної війни Російської Федерації проти України роль місцевих органів влади у житловій політиці зміцнилась, адже саме громади взяли на себе відповідальність за поселення ВПО. Водночас перед місцевими органами влади постали нові виклики у сфері житла.

У ході дослідження встановлено, що в Олицькій СТГ не проводилося опитування ВПО щодо їхніх житлових та інших потреб (оцінка потреб), жодні анкети-опитувальники селищною радою не затверджувалися. Відсутність опитування та оцінки потреб ускладнює планування і реалізацію ефективних програм підтримки переселенців, оскільки немає точної інформації про потреби ВПО у громаді.

Станом на 21.03.2024 в Олицькій СТГ немає ВПО, які потребують покращення житлових умов. Це може свідчити про недоліки в системі обліку та оцінки реальних житлових потреб ВПО, непоінформованість ВПО щодо житлових прав, національних і місцевих житлових програм, складнощі у самостійному пошуку такої інформації.

В Олицькій СТГ відсутні житлові фонди (соціального призначення та житла для тимчасового проживання ВПО), не затверджувався і порядок розподілу житла з фонду тимчасового проживання ВПО; будівництво житла не ведеться. Житлову проблему людей, які потребують поліпшення житлових умов, зокрема ВПО, неможливо реалізувати, оскільки жодні місцеві житлові програми територіальна громада не ухвалювала. Видатки у 2024 році на формування житлового фонду соціального призначення і фонду тимчасового житла не заплановані та не виділялися через відсутність житлових програм і коштів. Наведене свідчить про недостатню увагу до довгострокових житлових рішень, що є критичним для забезпечення та реалізації житлових прав ВПО.

Співпраця з міжнародними донорами та національними програмами у громаді залишається вкрай обмеженою, що знижує її можливості у напрямі реалізації проєктів, спрямованих на забезпечення житлових потреб ВПО.

Програма компенсації власникам житла за розміщення ВПО в Олицькій СТГ здійснюється виключно за кошти міжнародних організацій, що свідчить

про відсутність сталих гарантованих механізмів для задоволення цих потреб ВПО.

Наразі Олицька СТГ має обмежені спроможності для систематичного та послідовного розвитку місцевої житлової політики. Тож ВПО у тергромаді станом на квітень 2024 року не забезпечувалися житлом за рахунок чинних національних і місцевих житлових програм.

На виконання Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495 є необхідність в ухваленні Олицькою селищною радою рішення про забезпечення житлом ВПО для тимчасового проживання на території громади, створення комісії з питань обліку ВПО та оцінки їхніх потреб, розроблення окремого порядку формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО у громаді.

Проблемним залишається питання отримання пільгових іпотечних кредитів на придбання житла ВПО, адже низка цих програм з 2020 року з держбюджету не фінансується. Водночас вирішення житлового питання ВПО вимагає суттєвого та сталого фінансування.

Програма доступного іпотечного кредитування громадян України «ЄОселя» не має попиту серед ВПО, про що свідчить мізерна кількість виданих кредитів у Волинській області за цією Програмою у 2023 та 2024 роках (один кредит на рік для людей з числа ВПО).

В Олицькій селищній територіальній громаді немає ВПО, які покращили свої житлові умови в межах реалізації Програми «Власний дім».

Негативно впливає на комунікацію між ВПО та місцевою владою відсутність Ради з питань ВПО при місцевому органі влади. Адже Рада з питань ВПО є тим консультативно-дорадчим органом, який об'єднує ВПО з проактивною громадянською позицією, відповідним досвідом та знаннями для вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням і захистом прав ВПО, їхньою інтеграцією у територіальну громаду. Вбачається, що розроблення стратегії пошуку житлових рішень для ВПО має відбуватися саме із залученням ВПО у процес ухвалення таких рішень — як на центральному, так і на місцевому рівні (принцип «нічого для нас без нас»).

Попри все, успішність реагування на житлові потреби ВПО залежить не лише від наявних ресурсів, що дають змогу облаштувати житло для переселенців, а й від здатності органу місцевого самоврядування об'єднати зусилля різних стейкхолдерів, які сприяють розвитку житла. Тож сьогодні як ніколи важливим та нагальним для Олицької СТГ є питання вироблення нових підходів до забезпечення житлом людей, які цього потребують, зокрема ВПО.

Рекомендації

Для покращення місцевих політик у сфері житлових прав ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, зокрема розвитку тимчасового і соціального житла в Олицькій СТГ, рекомендуємо наступне.

На загальнонаціональному рівні:

- Розробити стратегію нової житлової політики, яка відповідала б сучасним викликам і передбачала б механізми реалізації житлових прав ВПО.
- Розробити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі екстреного, тимчасового, постійного житла, проведення капітального і поточного ремонту, зокрема на умовах кредитування, а також фінансування для окремих соціальних категорій.
- Розробити методичні рекомендації та правові механізми впливу створених Рад з питань ВПО на політику органів місцевого самоврядування, зокрема на реалізацію і захист житлових прав ВПО.
- Збільшити фінансування місцевих бюджетів на будівництво нового житла для ВПО, реконструкцію житлового фонду, пільгове кредитування (залучення додаткового фінансування з боку міжнародних організацій, країн-донорів, грантових програм, розв'язання питання справедливого спрямування цих коштів, зокрема шляхом формування зведеної публічної інформації про потреби).
- Розробити механізм компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації.
- Масштабувати програми пільгового іпотечного кредитування, які довели свою ефективність.
- Знизити мінімальний перший внесок на житло та фіксовану річну процентну ставку (з базової 7% до пільгової 3%) для ВПО за Програмою «єОселя».

На місцевому рівні:

1. Забезпечення житлом

- Провести моніторинг та оцінку реальних житлових потреб ВПО у громаді.
- Провести інвентаризацію всієї нерухомості, зокрема будь-яких вільних житлових та нежитлових приміщень, з метою подальшого їх використання як житлового фонду; оприлюднити результати проведеної інвентаризації.

- Передбачити у місцевому бюджеті кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО, соціального призначення з урахуванням потреби у наданні такого житла.
- Створити сприятливі умови для залучення донорів до нового будівництва та реконструкції житлового фонду для ВПО (спрощення процедури відведення земельної ділянки, надання доступу до комунікацій, організаційного забезпечення тощо); залучати кошти міжнародних організацій, донорів, брати участь у грантових програмах.
- Співпрацювати з місцевими бізнесами, що можуть надати тимчасове житло як частину можливості працевлаштування, прив'язати ВПО до цих можливостей.
- Напрацювати нові механізми пошуку житла, яким може бути наповнений житловий фонд соціального призначення (викуп, переобладнання нежитлових приміщень на житлові, використання безхазяйних приміщень і відумерлої спадщини тощо).
- Вивчити та перейняти досвід місцевих органів влади щодо успішних практик забезпечення житлових прав ВПО в інших громадах/регіонах.
- Опрацювати питання проведення капітальних та поточних ремонтних робіт наявних об'єктів соціальної інфраструктури шляхом переобладнання їх під житлові потреби ВПО.
- Налагодити співпрацю з Волинським обласним фондом підтримки індивідуального житлового будівництва на селі, розглянути можливість співфінансування програм надання житлових кредитів з місцевого бюджету.

2. Ухвалення локальних нормативно-правових актів

- Розробити та ухвалити довгострокову програму інтеграції ВПО у місцеву громаду, зокрема з довгостроковими житловими рішеннями.
- На виконання Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495 створити фонд тимчасового житла для ВПО, розробити та затвердити порядок розподілу житла з фонду тимчасового житла для ВПО.
- Створити Раду з питань ВПО при Олицькій селищній раді з метою участі ВПО у процесі ухвалення рішень та розв'язання їхніх нагальних проблем в Олицькій СТГ.
- Залучати Раду з питань ВПО до розроблення локальних нормативно-правових актів щодо прав та інтересів ВПО, ухвалення рішень щодо формування і розподілу соціального/тимчасового житла (наприклад, шляхом включення їх до робочих груп чи комісій у місцевих органах влади).

3. Інформаційна доступність

- На офіційному сайті Олицької селищної ради створити вкладку «Для внутрішньо переміщених осіб», систематично та оперативно наповнювати її всією важливою та доступною інформацією, необхідною для інтеграції ВПО у місцеву громаду, забезпечення їхніх житлових прав, інформацією щодо наявних житлових програм з необхідною навігаційною (пошуковою) доступністю. Матеріали, розміщені на сайті, мають мати зрозумілий та наочний характер з покроковим алгоритмом дій щодо реалізації конкретної послуги (постановка на квартирний облік, участь у житловій програмі, пошук житла тощо).
- Належним чином і в повному обсязі оприлюднювати та оновлювати повну інформацію про актуальні офіційні контактні телефонні номери та електронні пошти, призначені для подання звернень громадян, інформаційних запитів та інших комунікацій із Олицькою селищною радою.
- Актуалізувати інформацію у розділі «Центр надання адміністративних послуг Олицької селищної ради» із розміщенням зразків заяв та інформаційних карток послуг ЦНАПу, зокрема щодо забезпечення житлових прав ВПО у громаді.
- Широко інформувати ВПО про вимоги та процедури участі у житлових програмах на національному і місцевому рівнях; підвищувати рівень поінформованості про можливості участі ВПО у програмах пільгового довгострокового кредитування, зокрема у Програмі «Власний дім».

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізешен Суппорт Сервісез»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо Допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізешен Суппорт Сервісез"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.twitter.com/SSS_Ukraine)